HANDLÄGGNING VID MISSTANKE OM TUNNTARMSILEUS, VO KIRURGI OCH UROLOGI

Innehåll

HANDLÄGGNING VID MISSTANKE OM TUNNTARMSILEUS, VO KIRURGI OCH UROLOGI 1
Innehåll 1
Syfte och omfattning 1
Bakgrund 1
VO Kirurgis riktlinjer enligt nedan vid klinisk misstanke om tunntarmsileus 1
Beskrivning 2
Referenser 2
Dokumenthistorik 3
Relaterade länkar 4
Bilaga SVP KAVA Ileus 5

Syfte och omfattning

Dokumentet beskriver handläggning av samt omvårdnadsbehov hos patienter med misstanke om tunntarmsileus.

Bakgrund

Tunntarmsileus betyder tarmvred och innebär att det är stopp i tunntarmen.

VO Kirurgis riktlinjer enligt nedan vid klinisk misstanke om tunntarmsileus

Vid misstanke om ileus ska alltid de första åtgärderna (innan röntgen) vara;

1. Ventrikelsond
2. Smärtlindring

3. Intravenös vätska

Ventrikelsonden inte bara minskar risken för aspiration utan även patientlidande med upprepade kräkningar.

Beskrivning

Vid klinisk misstanke om strangulation: dvs svårkuperade buksmärtor där patienten inte har några fria intervall alternativt har tecken till peritonit/sepsis är urakut CT-BÖS och kirurgi, alternativt kirurgi direkt, det som bör utföras. Laparoskopisk kirurgi kortare vårdtid vid av enstaka brid, men är likvärdigt öppen kirurgi på lång sikt.

Patienter med ileussymtom utan strangulationsmisstanke undersöks med CT-BÖS. För patienter som ej nyligen opererats, utan intraabdominell malignitet och som inte är gravida finns verktyg för att skatta strangulationsrisk och risken för att konservativ behandling inte lyckas (STRISK och NOFA). Vid hög risk (20-50%) enligt verktygen måste operation övervägas (38% klarar ändock konservativ behandling, MEN 30% gör det ej och 32% har strangulerad tarm).

Patienter med röntgenologisk verifierad tunntarmsileus får på vårdavdelning kontrast i sond 100 ml Gastrografin® 370 mg I/ml blandat med 50 ml vatten. Det är dock ingen idé att ge Gastrografin/vattenblandningen så länge stora mängder maginnehåll tömmer sig i sonden.

Om tillståndet inte har löst sig efter 24 timmar bör förnyad buköversikt med slätröntgen eller CT göras. Om ingen kontrastpassage till kolon ses efter 24-36 timmar talar det för att tillståndet inte löses spontant och operation måste övervägas. Det finns ingen vetenskaplig evidens för att följa kontrasten med bildtagning efter 2, 4 eller 6 timmar.

Gastrografin minskar inte risken att behöva bli opererad men har visat sig förkorta patientens vårdtid eftersom enteral nutrition kan påbörjas fortare för de som inte behöver kirurgi.

Restriktivitet med röntgenundersökningar måste ske hos de patienter som tidigare genomgått många röntgenundersökningar på grund av upprepade vårdtillfällen för subileus och som inte uppvisar några alarmerande symtom.

Noggrann registrering av vätskebalans, inklusive övervakning av urinproduktion och sondförluster, är mycket viktig för samtliga patienter oavsett om de vårdas på akutmottagning, kirurgisk vårdavdelning eller utlokaliserade på annan klinik.

Patienter som ej tidigare opererats i buken kan enligt flera mindre studier sammanställda av World Society of Emergency Surgery följa samma algoritm som de som tidigare opererats.

Referenser

Bologna guidelines for diagnosis and management of adhesive small bowel obstruction (ASBO): 2017 update of the evidence-based guidelines from the world society of

emergency surgery ASBO working group. Ten Broek, R.P.G., Krielen, P., Di Saverio, S. *et al. World J Emerg Surg* 13, 24 (2018).

Long-Term Outcomes After Laparoscopic vs Open Adhesiolysis for Small Bowel Obstruction: The LASSO Randomized Clinical Trial. Räty P, Mentula P, Haukijärvi E, et al. *JAMA Surg.* February 18, 2026.

Oral water soluble contrast for the management of adhesive small bowel obstruction.Abbas S[1], Bissett IP, Parry BR. Cochrane Database Syst Rev. 2007 Jul 18;(3):CD004651.

Development and external validation of prediction risk scores (STRISK and NOFA) to predict immediate surgical need in adhesive small bowel obstruction: an observational prospective multicentre study, Räty P, Bonsdorff A, Parviainen H et al, *BJS*, Volume 112, Issue 3, March 2025

Diagnosis and management of small bowel obstruction in virgin abdomen: a WSES position paper. Amara Y, Leppaniemi A, Catena F et al. World J Emerg Surg. 2021 Jul 3;16(1):36.

Dokumenthistorik

Författare Claes Juhlin, Överläkare

Revisionsdatum:

180716, revidering	
200701, revidering	Filip Sköldberg, överläkare Kolorektal och Håkan Andréasson, överläkare KAVA
230221, revidering – lagt till kontroll av vätskebalans	Filip Sköldberg, överläkare Kolorektal och Håkan Andréasson, överläkare KAVA
230620	Johanna Höglund sektionsansvarig sjuksköterska.

SVP KAVA Ileus
Författare: Therese Avallin, Johanna Höglund 2012
Revisionsdatum:

2014-01-09	Johanna Höglund
2020-03-12	Johanna Höglund
230620: Ändrat namn på SVP, Tagit bort övervakning av temperatur,	Johanna Höglund sektionsansvarig sjuksköterska.
20260326 Flyttat kirurgisk behandling överst i avsnittet om behandling. Lagt till referens och text om att vid bridileus kan laparoskopi användas. Förtydligat att radiologi ska göras efter 24-36 timmar vid konservativ behandling där tarmen ej är igång. Lagt till information om scoring-verktyg. Lagt till om den icke-opererade	Erik Osterman, specialistläkare Johanna Höglund, sektionsansvarig sjuksköterska

buken med ileus. Lagt till referenser till internationella riktlinjer.	

Relaterade länkar

NEWS-övervakningsrutin inom VO Kirurgi

https://ltuppsala.sharepoint.com/sites/DocPlusSTYR/DPDocumentRedirect.aspx?id=DocPlusSTYR-17036

Handläggning vid misstanke om tunntarmsileus, VO Kirurgi

https://ltuppsala.sharepoint.com/sites/DocPlusSTYR/DPDocumentRedirect.aspx?id=DocPlusSTYR-9680

Bilaga SVP KAVA Ileus

Drift i journalen: 2023-08-11

ICNP.

Vårdbehov **Analys, problembeskrivning, omvårdnadsdiagnos anges som standardtext.**	**Kval. ind.**	**Mål** **Anges som standardtext**	**Åtgärder/Behandling** **Anges som standardtext.**	**Resultat eller** **Utförd åtgärd** **Kan anges som fasta val, vanligen enval.** **Ange om Flerval.**	**Utvärdering** **Kan anges som fasta val på mål.** **Åtgärder/behandling fritext.**
Standardiserad vårdplan					
Ileus					
		Trygg och säker vård			Vårdförlopp komplikationsfritt Vårdförlopp ej komplikationsfritt på grund av:
Planering					
		Kontinuitet och säkerhet			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av:
			Samordning		
			Planering under vårdtiden		
Vitala parametrar					
		NEWS=0			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Observation/övervakning		
			NEWS-kontroll vid ankomst. Därefter övervakning enligt kunskapsunderlag.	Påbörjat Kontroller utökade enligt ordination på grund av: Avslutat	
Lungor/andning					

Vårdbehov **Analys, problembeskrivning, omvårdnadsdiagnos anges som standardtext.**	**Kval. ind.**	**Mål** **Anges som standardtext**	**Åtgärder/Behandling** **Anges som standardtext.**	**Resultat eller** **Utförd åtgärd** **Kan anges som fasta val, vanligen enval.** **Ange om Flerval.**	**Utvärdering** **Kan anges som fasta val på mål.** **Åtgärder/behandling fritext.**
Risk för nedsatt funktion i andningssystemet med nedsatt syresättning (10037346)		Fungerande andning Saturation > 95 % eller för patienten normalt värde (10041334)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Observation/övervakning		
			Bedöm andningsstatus och syrgasbehov varje arbetspass eller enligt ordination. (10036786)	Påbörjat Avslutat	
			Information		
			Information och undervisning om andningsgymnastik PEP-set och höjd huvudända > 30 grader (10044826)	Utfört Behov av upprepad information Oförmögen att tillgodogöra sig information	
			Samordning		
			Kontakt och samarbete med fysioterapeut vid behov (10050378)	Påbörjat Avslutat Ej aktuellt	
Hjärta/cirkulation					
Risk för nedsatt funktion i cirkulationssystem Risk för elektrolytbalansrubbning (10015007+10047136) (10015007+10033541)		Stabil cirkulation Normal elektrolytbalans (10033709)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Observation/övervakning		
			Bedöma perifer cirkulation (10050193) (10032006)	Påbörjat Avslutat	
			Specifik omvårdnad		
			Provtagning enligt ordination (10004588)	Utfört	

Vårdbehov **Analys, problembeskrivning, omvårdnadsdiagnos anges som standardtext.**	**Kval. ind.**	**Mål** **Anges som standardtext**	**Åtgärder/Behandling** **Anges som standardtext.**	**Resultat eller** **Utförd åtgärd** **Kan anges som fasta val, vanligen enval.** **Ange om Flerval.**	**Utvärdering** **Kan anges som fasta val på mål.** **Åtgärder/behandling fritext.**
Nutrition	**x**				
Risk för försämrat vätskeintag Risk för försämrat näringsintag Risk för illamående (10015007+10029873) (10015007+10023009) (10015007+10000859)		Uppnå uträknat vätske- och energibehov Tillfredställande nutritionsstatus Inget illamående (10025002) (10028984)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Specifik omvårdnad		
			Hantera illamående: Förebygga eller behandla illamående och kräkning (10043673)	Påbörjat Avslutat	
			Observation/övervakning		
			Övervaka energiintag och vätskebalans Övervaka vikt (10040852) (10032121)	Påbörjat Avslutat Risk för malnutrition, se GVP RU Risk för undernäring	
			Specifik omvårdnad		
			Ventrikelsond enligt rutin eller ordination	Påbörjat, se SVP Kir Ventrikelsond avlastning Avslutat Ej aktuellt	
Munhälsa					
Risk för svampinfektion i mun och svalg		Ingen svampinfektion			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Specifik omvårdnad		
			Bedöm munstatus: Inspektion av munhåla och hjälp med munvård vid behov (10044202)	Påbörjat Avslutat	

Vårdbehov **Analys, problembeskrivning, omvårdnadsdiagnos anges som standardtext.**	**Kval. ind.**	**Mål** **Anges som standardtext**	**Åtgärder/Behandling** **Anges som standardtext.**	**Resultat eller** **Utförd åtgärd** **Kan anges som fasta val, vanligen enval.** **Ange om Flerval.**	**Utvärdering** **Kan anges som fasta val på mål.** **Åtgärder/behandling fritext.**
Elimination					
Risk för miktionsrubbning Risk för nedsatt funktion i mag-tarmsystem (10046431)		Fungerande urintömning Fungerande mag-tarmstatus (10047245) (10033732)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Observation/övervakning		
			Urinmätning Bedöm urin (10050164)	Påbörjat Avslutat	
			Observation/övervakning		
			Bedöm tarmstatus (10036475)	Påbörjat	
Hud/Vävnad	**x**				
Risk för trycksår (10027337)		Inget trycksår (10029065)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Observation/övervakning		
			Bedöm hud: Inspektion och avlastning av hudkostym (10041126)	Påbörjat Risk för trycksår, se GVP RU Risk för trycksår	
Aktivitet	x				
Risk för nedsatt rörlighet Risk för fall (10015007+10001219) (10015122)		Inga sänglägeskomplikationer Väl mobiliserad Inget fall (10034704)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Information		
			Information om mobilisering	Utfört Behov av upprepad information	

Vårdbehov **Analys, problembeskrivning, omvårdnadsdiagnos anges som standardtext.**	**Kval. ind.**	**Mål** **Anges som standardtext**	**Åtgärder/Behandling** **Anges som standardtext.**	**Resultat eller** **Utförd åtgärd** **Kan anges som fasta val, vanligen enval.** **Ange om Flerval.**	**Utvärdering** **Kan anges som fasta val på mål.** **Åtgärder/behandling fritext.**
				Oförmögen att tillgodogöra sig information	
			Observation/övervakning		
			Bedöm förmåga till mobilisering	Påbörjat Risk för fall: se GVP RU Förhöjd fallrisk/Nedsatt förmåga att klara förflyttning	
			Samordning		
			Kontakt och samarbete med fysioterapeut vid behov (10050378)	Påbörjat Avslutat Ej aktuellt	
Smärta					
Risk för smärta (10015007+10023130)		Smärtskattning < 3 eller för patienten acceptabel nivå			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Information		
			Information om smärtskattning	Utfört Behov av upprepad information Oförmögen att tillgodogöra sig information	
			Observation/övervakning		
			Bedöm smärta: Kontinuerlig utvärdering av pågående smärtbehandling (10026119)	Påbörjat	
			Samordning		
			Konsultation om smärthantering: Kontakt med smärtcentrum vid behov (10024331)	Utfört Ej aktuellt	
Sömn					

Vårdbehov **Analys, problembeskrivning, omvårdnadsdiagnos anges som standardtext.**	**Kval. ind.**	**Mål** **Anges som standardtext**	**Åtgärder/Behandling** **Anges som standardtext.**	**Resultat eller** **Utförd åtgärd** **Kan anges som fasta val, vanligen enval.** **Ange om Flerval.**	**Utvärdering** **Kan anges som fasta val på mål.** **Åtgärder/behandling fritext.**
Risk för sömnstörning r.t. medicinering och sjukhusmiljö 704414005		Tillräcklig sömn Bra förutsättningar för en god nattsömn (10024930)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Specifik omvårdnad		
			Främja nattsömn	Påbörjat	
Psykosocialt					
Risk för ängslan/oro/ångest (10015007+10000477)		Minskad ängslan/oro/ångest Trygg och gott välbefinnande (10027858)			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Observation/övervakning		
			Bedöm välbefinnande	Påbörjat	
			Samordning		
			Kontakt med kurator eller annan stödverksamhet vid behov	Utfört Ej aktuellt	
Kunskap/utveckling					
Risk för otillräcklig information		Individuellt behov av information tillgodosett			Målet uppfyllt Målet ej uppfyllt på grund av
			Information		
			Muntlig/skriftlig information	Påbörjat	